

Journalismin visuaaliset muodot

Työryhmän vetäjät

Margareta Salonen, Jyväskylän yliopisto

Turo Uskali, Jyväskylän yliopisto

Työryhmä kokoontuu tilassa **A05**

pe 12.4. klo 14.45–16.15

Margareta Salonen: *Multimodaalinen näkökulma kotimaisten uutismedioiden somesisältöihin*

Nuppu Pelevina: *Digitaalista crack-kokaiinia vai laatujournalismia raikkaalla otteella? Nuoret suomalaisen median kohderyhmänä TikTokissa*

Rune Saugmann & Saara Särämä: *The public invisibility of automated recognition technologies in Finnish public*

la 13.4. klo 9.00–10.30

Liia-Maria Raippalinna, Suvi Mononen, Turo Uskali, Pasi Ikonen, Markus Mykkänen & Antero Holmila: *Suomalaisten kuvajournalistien rooli Venäjän-Ukrainan sodan 2014–2024 uutisoinnissa*

Anssi Männistö: *Sodan ajan videoviestinnän uudet muodot: esimerkkinä Ukrainan Puolustusministeriön Twitter-aineisto*

Hannele Kauppinen: *Reimagining media narratives: A critical discourse analysis of farmed animal representations in Finnish online news media*

Työryhmäabstraktit

Hannele Kauppinen, Tampere University

Reimagining media narratives: A critical discourse analysis of farmed animal representations in Finnish online news media

This paper presents some results from an analysis of how farmed animals are depicted in Finnish online news media from 2018 to 2021. Utilizing critical discourse analysis and multimodal discourse analysis, this qualitative investigation forms part of an ongoing dissertation research project aimed at reimagining media narratives about nonhuman animals used for food (NUF) from a non-anthropocentric perspective. The research is guided by a non-speciesist ethic and suggests the inclusion of nonhuman animals in journalism ethics.

Drawing upon the perspectives of critical animal and media studies, visual culture studies, and journalism studies, this research analyses visual and verbal components (photographs, language, videos) within news stories, examining, for example, the image-text relations and human-animal power dynamics embedded in representations.

Firstly, the findings reveal that NUFs are predominantly depicted as bodies rather than sentient beings, which aligns with prior research. Secondly, although certain counterdiscourses incorporate NUF perspectives, they display ambivalence and do not effectively challenge the prevailing human-animal relationship. Lastly, culturally specific attributes are identified in the depiction of NUFs as well as openings for less human-centric representation.

This research applies a critical animal studies lens to the historically anthropocentric domain of media and journalism studies. It urges media professionals to responsibly address issues related to NUF, which are often conflicting, and to cultivate more balanced news content by incorporating the voices of NUF within journalistic narratives.

Anssi Männistö, Tampereen yliopisto

Sodanajan videoviestinnän uudet muodot: esimerkkinä Ukrainan Puolustusministeriön Twitter-aineisto

Esittelen havaintoja tutkimuksesta, jossa selvitin, millaisia videoviestinnän lajityyppejä ja keinoja Ukrainan Puolustusministeriö (MDU) on käyttänyt kertoessaan Venäjän hyökkäyssodasta Ukrainaan. Aineistona ovat MDU:n virallisella Twitter-tiillään (twitter.com/DefenceU), julkaisemat videot asemasotavaiheessa 1.1.–31.5.2023. Teoreettisena viitekehysenä tutkimuksessa oli videoviestinnän tarkastelu osana Ukrainan sodanjohdon strategista viestintää. Strategisella viestinnällä tarkoitetaan tällöin Hallahanin (et. al. 2007, 3 ja 27) tavoin viestintää, joka ”tarkoituksellisesti täyttää tai tukee organisaation mission toteuttamista ja vaikuttaa tärkeiden tavoitteiden saavuttamiseen”.

Videoiden lajityyppejä on tässä analyysissä eroteltu yhdeksän kappaletta ja ne on jaettu kolmeen pääkategoriaan, ei-narratiivisiin, narratiivisiin ja performatiivisiin. Lajityyppien määrittely Bill Nicholisin (2001) typologiaa soveltamalla antaa konkreettisen ja hienosyisen tavan vertailla videoiden sisällöllisiä eroja ja niiden erilaista asemaa strategisessa viestinnässä. Lisäksi analyysissä pystyttiin erottelamaan seitsemän erilaista strategista narratiivia, joiden mukaiseen tulkintaan asioiden tilasta useat videot suostuttelivat. Esityksessäni osoitan, että MDU on hyödyntänyt viestinnässään taitavasti ja monipuolisesti audiovisuaalisen kerronnan erilaisia keinoja. Samalla MDU uudistaa sotaa käyvän maan sodan aikana tapahtuvaa viestintää.

MDU:n alkuvuoden 2023 videoaineistojen sisällöt noudattavat varsin hyvin sotakuvien muuttumista koskevia havaintoja. Esimerkiksi Chouliaraki (2013, 333) on todennut, että 2000-luvun sotien mediakuvastot ovat siirtyneet pois vihollisen tuhoamisen esittämisestä ”humanitaisempiin näkyymiin”. Tähän nähden on kiinnostavaa ja osin yllättävääkin, että syksyllä 2023 MDU:n videoiden sisällöt ja tyyli vaihtuvat perusteellisesti. Tuon esitykseni vertailevaksi aineistoksi havaintoja loka-marraskuulta 2023, jolloin MDU:n Twitter-sivustoa alkavat dominoida drone-videot, joissa nähdään lähikuvissa vihollisten tuhoamista. Kun strategisen viestinnän ytimessä on suostuttelu (”persuasion”, ks. Hallahan et al.

2007, 24), voi kysyä, keihin MDU:n suostuttelu tuossa vaiheessa kohdistuu ja millaisia vaikutuksia noilla uusilla kuvastoilla mahdollisesti on käsityksiin Ukrainan sodankäynnistä.

Nuppu Pelevina, Vaasan yliopisto

Digitaalista crack-kokaiinia vai laatujournalismia raikkaalla otteella? Nuoret suomalaisen median kohderyhmänä TikTokissa

Kiinalaistaustainen lyhytvideosovellus TikTok on noussut nopeasti globaaliin suosioon sekä viihteen saralla että poliittisen keskustelun alustana. Alustan saama laaja suosio on tuonut sekä innostunutta huomiota että herättänyt huolta. Julkisessa keskustelussa TikTokiin liittyy poikkeuksellisen paljon huoli- ja uhkapuhetta: sitä on kutsuttu Kiinan vakoilun ja aivosodankäynnin välineeksi ja alustaa on pyritty suitsimaan sekä maailmalla että Suomessa. TikTok toimii kuitenkin myös tärkeänä uutisten lähteenä; 13–8-vuotiaista suomalaisnuorista suurempi osaa seuraa uutisia TikTokista kuin iltapäivälehdistöstä. Maailmalla uutismediat ovat pyrkineet sopeutumaan muuttuvaan toimintaympäristöön ja tavoittamaan nuoria visuaalisilla ja audiovisuaalisilla alustoilla ja pikkuhiljaa suomalainenkin media on herännyt.

Lyhytvideot nuorten uutislähteenä -hankkeessa olemme tutkineet monipuolisen aineiston avulla, millä tavoin uutismediat Suomessa hyödyntävät TikTokia ja miltä toiminta näyttää nuoren kohderyhmän silmissä. Tässä esitelmässä tarkastelemme, miten keskeiset suomalaiset mediainstituutiot pyrkivät tavoittamaan nuoria yleisöjä TikTokissa. Aineisto koostuu suurimpien suomalaisten mediatalojen TikTokiin tuottamista videoista sekä toimittajahaastatteluista. Yhdistämällä laadullista sisällönanalyysia ja multimodaalista diskurssianalyysia tutkimme, miten yleisöjä puhutellaan ja miten audiovisuaalisen alustan multimodaalisuutta ja alustalle ominaisia sisältömuotoja hyödynnetään journalistisessa sisällöntuotannossa. Sekä haastatteluista että lyhytvideoaineistosta hahmottuu, että pyrkiessään sopeuttamaan toimintaansa sosiaalisen median logiikkaan toimitukset tasapainoilevat viihteellisen sisällön ja trendien ja toisaalta vakavasti otettavan asiajournalismin välillä. Pohdimme hankkeen tuloksia kriittisesti sitä vasten, miten laatujournalismi selviää ”hektisellä” ja ”addiktoivalla” alustalla.

Liia-Maria Raippalinna, Jyväskylän yliopisto; **Suvi Mononen**, Jyväskylän yliopisto; **Turo Uskali**, Jyväskylän yliopisto; **Pasi Ikonen**, Jyväskylän yliopisto; **Markus Mykkänen**, Jyväskylän yliopisto & **Antero Holmila**, Jyväskylän yliopisto

Suomalaisten kuvajournalistien rooli Venäjän-Ukrainan sodan 2014–2024 uutisoinnissa

Sotakuvasto tavoittaa yleisön ennennäkemättömän laajasti digitaalisen kehityksen ja sosiaalisen median myötä. Autenttisuudella vetoavan käyttäjien tuottaman kuva-aineiston luotettavuutta tai tekotavan eettisyyttä ei kuitenkaan useimmiten ole mahdollista varmistaa. Siksi ammattimaisella journalismilla onkin merkittävä rooli sodan tapahtumien välittämisessä. Paikan päälle lähetettyjen kuvajournalistien otoksilla on erityistä todistusvoimaa, mutta samalla ne näyttävät sodan todellisuuden harkitusti ja valikoidusti.

Tässä paperissa tarkastelemme kuvajournalismin käytäntöjä, roolia ja merkitystä suomalaisessa sotajournalismissa Venäjän-Ukrainan sodassa 2014–2024 erityisesti kuvaajien näkökulmasta: Miten kuvaajat voivat vaikuttaa siihen, mitä lopulta näytetään mediassa? Mikä on kuvan ja kuvaajan rooli suhteessa sotajournalismin ja sen lopputuloksiin? Tarkastelemme erityisesti kuvan tuottamiseen ja julkaisemiseen kytkeytyviä eettisiä pohdintoja ja sitä, minkälaisen käytäntöjen kautta sodasta näytettävä kuvasto valikoituu. Pohdimme myös, miten mediamaiseman muutokset ja visuaalisuuden uudet muodot heijastuvat sotakuvajournalismin (eettisiin) käytäntöihin ja ammatillisen itseymmärryksen muotoutumiseen. Esitys perustuu Sodan sumusta -tutkimushankkeessa tuotettavaan haastatteluaineistoon (n>25), joka koostuu suomalaiselle mediaille Ukrainasta vuosina 2014–2024 raportoineiden kuvaajien ja toimittajien haastatteluista.

Hyödynnämme aikaisempaa tutkimusta kuvajournalismin käytännöistä ja profession viimeaikaisesta muutoksesta (esim. Feruzzi, Taylor & Alaimo 2020; Hadland, Lambert & Campbell 2016; Mäenpää 2014; Andén-Papadoupoulos & Pantti 2013). Aikaisempi tutkimus osoittaa, että digitaalinen kehitys ja sosiaalisen median alustojen käyttäjien luoma kuva-aineisto on haastanut kuvajournalismin käytänteet ja ammattimainen kuvajournalismi on ollut murroksessa. Kuvajournalismin arvostuksen esitetään laskeneen saatavilla olevan visuaalisen materiaalin suuren määrän vuoksi. Tämä on myös johtanut

kuvajournalismin merkityksen uudenlaiseen hahmottamiseen, joka kiteytyy suhteessa eettisiin kysymyksiin, journalistiseen tarinankerrontaan, kuvien valintaan, portinvartijuuteen ja luotettavuuteen.

Venäjän-Ukrainan sodan käsittely suomalaisessa mediassa osoittaa, että omien kuvaajien paikan päälle lähettämistä on pidetty eräänlaisena luotettavuuden edellytyksenä. Kuvaajien kokemuksissa korostuu kuitenkin journalismin tekstivetoisuus ja toimituskäytäntöjen muodostamat rajoitukset kuvalliselle kerronnalle. Näyttämisen rajoja omien kuvaajien lähettäminen paikan päälle ei ole höllentänyt, ehkä jopa päinvastoin. Vaikka kuvaajat ovat sisäistäneet edustamansa toimituksen käsitykset näyttämisen rajoista, henkilökohtaisesti monet haluaisivat näyttää enemmän kuin talon tapaan kuuluu.

Margareta Salonen, Jyväskylän yliopisto

Multimodaalinen näkökulma kotimaisten uutismedioiden somesisältöihin

Sosiaalisen median palvelut ovat sulautuneet osaksi uutistoimitusten arkea ja niiden merkitys osana journalismia on yhä kasvamaan päin (Newmann, 2022; 2023). Uutisia myös tuotetaan ja muotoillaan somen toimintalogiikkaa huomioiden (Hartley et al., 2023; Salonen ym., 2023a; Hågvar, 2019). Tämä tarkoittaa, että alustojen muotokieli, mikä on kullekin alustalle ominaista ja merkityksellistä, korostuu myös uutistuotannossa (Hermida & Mellado, 2020; Gibbs et al., 2015). Esimerkiksi visuaalisten elementtien korostuminen on tyypillistä Instagramille ja TikTokille (Vázquez-Herrero et al., 2022; Gibbs et al., 2015) ja vuorovaikutteisten puolestaan Facebookille (Bruns, 2018; Kavada, 2015).

Alustojen muotokieltä voidaan tarkastella multimodaalista näkökulmasta, eli katsoa mistä tekstuaalisista ja audiovisuaalisista elementeistä eli moodeista somealustoilla julkaistut uutissisällöt muodostuvat ja kuinka ne sulautuvat tai kietoutuvat osaksi toisiaan (Salonen & Laaksonen, 2023; Salonen ym., 2021). Sosiaalinen media on täynnä erilaisia moodien muodostamia multimodaaleja yhdistelmiä. Esimerkiksi sosiaalisen median kommentit muodostuvat erilaisista tekstien sekä kuvien tai videoiden yhdistelmistä kuten hashtagista ja hymiöreaktioista (Salonen ym., 2021). Myös sosiaalisessa mediassa kiertävät uutiset muodostuvat multimodaaleista yhdistelmistä, joiden kautta uutisyleisöt rakentavat merkityksiään kohtaamistaan uutissisällöistä.

Käsittelen Mevi-päivien esityksessäni journalistisen somen multimodaalisuuta Instagramissa ja Facebookissa väitöskirja-artikkeleideni (Salonen ym., 2023a; 2023b) kautta. Lisäksi kuvaan ja pohdin erilaisia mahdollisuuksia tutkia sosiaalisen median hetkellisiä uutissisältöjä, joita ovat esimerkiksi TikTok-videot ja Instagramin tarinat. Hetkellisiksi niitä voidaan kuvata sen vuoksi, että ne ovat joko lyhytkestoisia tai nähtävillä vain rajatun määrän aikaa (Anderson, 2015; Grainge, 2011). Hetkellisten somesisältöjen ja ylipäättään someuutisten multimodaalinen tarkastelu on saanut vielä vähän huomiota, minkä vuoksi tämän tutkimuksellisen näkökulman esiin tuominen on tärkeää. Tällaisella tarkastelulla voidaan nähdä myös käytännön hyötyä, sillä uutismediakenttä kaipaa tarkempaa ymmärrystä siitä, millaiset audiovisuaaliset julkaisumuodot keräävät huomiota ja luovat mahdollisuutta yleisövuorovaikutukselle sosiaalisen median alustoilla.

Rune Saugmann, Tampereen yliopisto & **Saara Särmä**, Tampereen yliopisto

The public invisibility of automated recognition technologies in Finnish public

Technologies that leverage computer vision systems to perform recognition of people or objects play an ever-larger role in public security governance. This is also the case in Finland, where face and vehicle license plate recognition systems are being used by the police, border force, and customs, to identify suspected criminals, surveil situations, and track movement of people and objects. But you're likely to not know that. Public information about the use of automated visual recognition systems is scarce, with little media interest and little effort by authorities to ensure the public is informed and able to deliberate on which new public order technologies should be used in Finland, by whom, and how.

This paper presents the results of a fact-finding report to unearth which automated recognition systems are used by which authorities in Finland, combined with a pilot study of how the introduction of automated recognition technologies in public order governance have been portrayed in Finnish media.

It finds that visual recognition technologies in use by Finnish authorities are close to invisible: the level of information provided to the public is dependent on the will of single authorities to provide information rather than on shared concerns about what should be available to the public.

Finnish media have had preciously little focus on the topic, resulting in very sporadic and case-based reporting only. One public scandal around the submission of images of vulnerable people to a face recognition system in the US garnered a little bit of interest. Apart from that only occasional press releases of a promotional rather than a informative nature have been reported. This leads to an information environment that is ill equipped to sustain informed debate about the use of new technologies in the provision of public order in Finland.